

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ ПЛАТФОРМИ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

© 2016 БЕЛІКОВА Н. В.

УДК 338.22

Белікова Н. В. Теоретичні аспекти формування світоглядної платформи реформування економіки регіонів України

Метою статті є формування світоглядної платформи реформування економіки регіонів України на базі теорій, концепцій, підходів й методів дослідження закономірностей економічного розвитку країн та їх регіонів. Обґрунтовані теоретичний базис та методичне забезпечення розробки механізму реформування економіки; доцільність використання певних економічних теорій, а також кількісних та якісних методів дослідження реформування економіки країни та її регіонів. Визначено вимоги для формування світоглядної платформи реформування економіки регіонів країни. Розглянуто здобутки філософських дисциплін, що покладені в основу формування світоглядної платформи реформування економіки: філософської антропології (екзистенціалізму) як вчення про природу (сутність) людини; соціальної теорії та сформованої в її рамках інституціональної теорії; філософії економіки; концепції та ідеї філософії історії. Обґрунтовано теоретичний базис досліджень реформування економіки України та її регіонів, який складається з таких складових: реформування моделі економіки країни в цілому; реформування моделі економіки окремого регіону; реформування моделі економіки регіону як складової національної економіки; реформування моделі економіки країни та її регіонів.

Ключові слова: реформування економіки, регіон, соціально-економічний розвиток, теорія, концепція, світоглядна платформа.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 16.

Белікова Надія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, вчений секретар Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (пл. Свободи, 5, Держпром, 7 під'їзд, 8 поверх, Харків, 61022, Україна)

E-mail: n.belikova@ndc-ipr.org

УДК 338.22

UDC 338.22

Белікова Н. В. Теоретические аспекты формирования мировоззренческой платформы реформирования экономики регионов Украины

Целью статьи является формирование мировоззренческой платформы реформирования экономики регионов Украины на базе теорий, концепций, подходов и методов исследования закономерностей экономического развития стран и их регионов. Обоснованы теоретический базис и методическое обеспечение разработки механизма реформирования экономики; целесообразность использования определенных экономических теорий, а также количественных и качественных методов исследования реформирования экономики страны и ее регионов. Определены требования для формирования мировоззренческой платформы реформирования экономики регионов страны. Рассмотрены достижения философских дисциплин, которые положены в основу формирования мировоззренческой платформы реформирования экономики: философской антропологии (экзистенциализма) как учения о природе (сущности) человека; социальной теории и сформировавшейся в ее рамках институциональной теории; философии экономики; концепции и идеи философии истории. Обоснован теоретический базис исследования реформирования экономики Украины и ее регионов, который состоит из таких составляющих: реформирование модели экономики страны в целом; реформирование модели экономики отдельного региона; реформирование модели экономики региона как составляющей национальной экономики; реформирование модели экономики страны и ее регионов.

Ключевые слова: реформирование экономики, регион, модель, социально-экономическое развитие, теория, концепция, мировоззренческая платформа.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Библ.:** 16.

Белікова Надежда Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, ученый секретарь Научно-исследовательского центра индустриальных проблем развития НАН Украины (пл. Свободы, 5, Госпром, 7 подъезд, 8 этаж, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: n.belikova@ndc-ipr.org

Bielikova N. V. Theoretical Aspects of Developing the Ideological Platform for Reforming the Economy of Regions of Ukraine

The article is concerned with developing the ideological platform for reforming the economy of regions of Ukraine on the basis of theories, conceptions, approaches and methods of research of regularities in the economic development of countries and their regions. The article substantiates both theoretical basis and methodological support for developing an economic reforming mechanism; expediency of use as to certain economic theories as well as quantitative and qualitative research methods as to reforming the economy of country and its regions. Requirements for development of the ideological platform of reforming the economy of the country's regions have been defined. The article considers achievements of philosophical disciplines that form the basis for developing of the ideological platform of economic reforming: philosophical anthropology (existentialism) as doctrine about the human nature (essence); social theory and the institutional theory, developed on the basis of the latter; philosophy of economics; conceptions and ideas of the philosophy of history. The theoretical basis of studying the economic reforming in Ukraine and its regions has been substantiated, which consists of the following components: reforming the model of country's economy as a whole; reforming the model of a particular region's economy; reforming the model of region's economy as a component of the national economy; reforming the model of economy of country and its regions.

Keywords: reforming the economy, region, model, socio-economic development, theory, conception, ideological platform.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 16.

Bielikova Nadiya V. – PhD (Economics), Associate Professor, Academic secretary of the Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (8 floor, 7 entrance, 5 Svobody Square, Derzhprom, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: n.belikova@ndc-ipr.org

Активізація процесів реформування економіки України та її регіонів, яка спостерігається з початку 2014 р., потребує адекватного теоретичного забезпечення. Кризовий стан національної економіки, що мав затяжний характер у 90-х рр. ХХ століття й охопив практично увесь трансформаційний період, провідні вітчизняні економісти ідентифікують як системну структурну кризу. У ході реалізації економічних

реформ до теперішнього часу не вдалося комплексно вирішити проблеми її подолання. Це свідчить про наявність багатьох системних помилок, що були допущені реформаторами як з точки зору розуміння сутності та змісту економічних реформ, так і щодо їх теоретико-методичного забезпечення.

Проблеми економічних реформ і пов'язаних із ними трансформацій у контексті переходу України до

V–VI технологічних укладів, структурної перебудови економіки на основі широкого впровадження неоіндустріальних виробництв докладно представлені в роботах М. Кизима [1, 2] та В. Хаустової [1–4]. Особливості формування системи економічної безпеки країни та відображення у ній сучасних трендів розвитку економіки проаналізовані в роботі І. Губаревої [5]. У рамках наукових підходів, спрямованих на дослідження структурної перебудови економіки України та її регіонів, представлених у працях М. Долішнього [6], І. Лукінова [7], С. Дорогунцова [8] та ін., розглянуті напрями організаційно-економічного механізму формування програми структурної перебудови національної економіки на основі переходу до структурно-інноваційної моделі економічного зростання в посттрансформаційному періоді.

У роботах Л. Бальцеровича [9], С.-Е. Баї [10], С. Лі [11] та ін. представлено аналіз зарубіжного досвіду проведення економічних реформ, здійснено спроби обґрунтувати найбільш ефективну стратегію їх реалізації у часі.

Проте єдиного комплексного підходу до формування теоретичного забезпечення реформування економіки України та її регіонів не вироблено.

Отже, у процесі реформування моделі економіки постає завдання розробки світоглядної платформи реформування економіки України та її регіонів, яка б поєднувала розробки провідних вітчизняних і зарубіжних економістів, спрямовані на дослідження практики здійснення економічних реформ в Україні, інших країнах світу, а також окремих регіонах; була здатна відображати об'єктивну логіку розгортання процесів реформування в часі та економічному просторі, включаючи його галузеве та територіальне вимірювання.

Метою даної статті є аналіз теорій, концепцій, підходів й методів дослідження закономірностей економічного розвитку країн та їх регіонів, а також формування на їх основі світоглядної платформи реформування економіки регіонів України.

Теоретичне обґрунтування та методичне забезпечення процесів реформування економіки України та її регіонів залежать від цілей, змісту та послідовності розв'язання завдань, спрямованих на вирішення конкретної практичної проблеми.

Очевидно, що доцільність використання певних економічних теорій, наведених на рис. 1, а також кількісних та якісних методів дослідження реформування економіки країни та її регіонів має бути обґрунтована у відповідності до таких вимог:

- ✦ наявність зв'язку між обраними теоріями та методами і результатами, що були отримані в ході їх використання;
- ✦ можливість поглибленої економічної інтерпретації результатів наукових розробок у рамках певного теоретико-методичного базису;
- ✦ бачення напрямів практичного використання результатів дослідження в ході реформування економіки країни та її регіонів.

Процеси реформування економіки країни та її регіонів є складними та багатограними. Це обумовлює необхідність використання міждисциплінарного підходу та комбінування спеціальних методів дослідження з абстрактними, що базуються на широкому застосуванні засобів формалізації, включаючи математичне моделювання.

Вирішення проблематики наукового обґрунтування теоретичного базису та методичного забезпечення реформування економіки України та її регіонів можливе лише за умов:

- ✦ розуміння сутності сучасних теоретичних напрацювань в економіці, а також структури й типології загальної системи сучасних методів та моделей, що є найбільш адекватними до цієї сфери наукових пошуків;
- ✦ узагальнення досягнень та виявлення взаємозв'язків між здобутками різних наукових шкіл, представники яких проводили дослідження процесів реформування економіки в Україні та інших країнах світу;

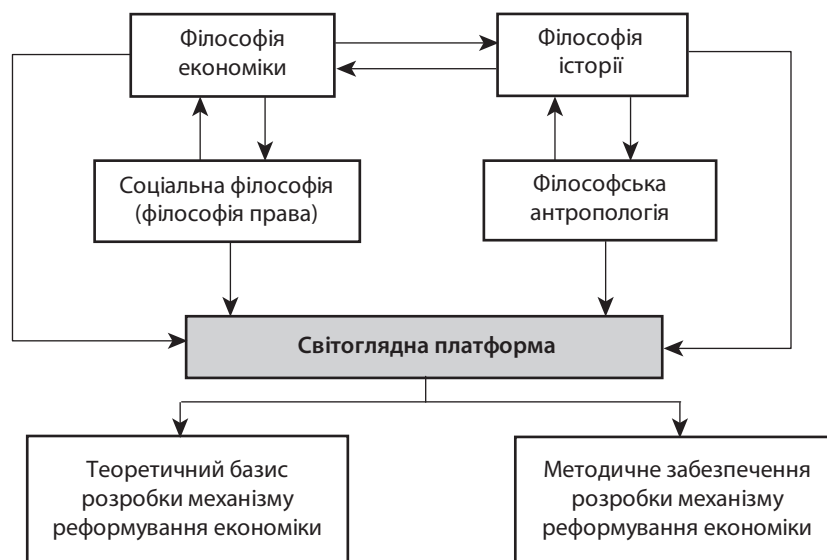

Рис. 1. Світоглядна платформа реформування економіки країни та її регіонів

- ✦ надання переваги тим теоріям, методам і моделям, які дають конструктивні результати, що не тільки пояснюють сутність та взаємозв'язок між змінами соціально-економічної ситуації в країні та її регіонах під впливом проведених реформ, а й мають суттєве значення для прогнозування, розробки стратегії та проектування подальших реформ.

У теперішній час не існує єдиної теорії та загальноновизнаної систематизації наукових методів дослідження процесів реформування економіки в країнах світу. Іншими словами, теоретичний базис і методичний інструментарій (усі діючі та потенційно можливі для застосування моделі та методи) не структуровані та не мають повного систематизованого опису. За таких умов обґрунтування теоретичного базису та методичного забезпечення реформування економіки України та її регіонів суттєво залежить від світоглядної платформи. Світоглядну платформу пропонується формувати під впливом філософських уявлень, теорій, течій та здобутків певних філософських дисциплін, перш за все соціальної філософії, філософської антропології, напрацювань філософії економіки та філософії історії.

Значимість світоглядної платформи для наукового обґрунтування процесів реформування економіки України та її регіонів суттєво зростає зараз, коли реформи виступають як ключовий засіб вирішення внутрішніх протиріч, породжених системою суспільно-економічних відносин, що склалися у державі за роки незалежності.

Розглянемо здобутки філософських дисциплін, що покладені в основу формування світоглядної платформи реформування економіки.

1. Напрацювання філософської антропології (екзистенціалізму) як вчення про природу (сутність) людини сприяють розумінню таких спонукальних моментів у її життєдіяльності, як прагматизм, структуралізм, глибокі психоемоційні мотивації суспільної й виробничої діяльності та їх трансформації у часі під впливом глобальних економічних змін. Усе це в комплексі формує культуру й відносини людини з природою та суспільством, висвітлює її роль в ініціації, програмуванні та реалізації реформ, які мають враховувати, що «свобода, невизначеність, спонтанність, можливість – необхідні умови людського існування, розвитку людської природи» [12, с. 763].

2. Реформування економіки країни та її регіонів здійснюється шляхом удосконалення або утворення нових інститутів, перш за все тих, що належать до законодавчого поля держави – нових законів або поліпшення діючих законодавчих актів. Ще за Г. Гегелем [13] філософія права розглядалася як форма соціальної філософії, яка займається дослідженням та обґрунтуванням суспільного й державного устрою. Роль філософії права та її вплив на формування світоглядної платформи реформування економіки країни та її регіонів визначаються гуманітарними цілями реформ:

- ✦ підвищення рівня та якості життя населення в усіх регіонах країни;

- ✦ подолання деструктивних тенденцій у формуванні людського капіталу;
- ✦ послаблення впливу чинників можливих соціальних конфліктів у проблемних регіонах.

Соціальна філософія висвітлює значення суспільних норм поведінки людини, від яких суттєво залежить рівень сприйняття реформ населенням та ефективність їх реалізації.

Слід підкреслити, що вагомі здобутки соціології як науки були отримані під час утворення невідомих у докапіталістичних суспільствах соціальних структур. Зокрема в роботах М. Вебера [14] розглядаються проблеми суспільного життя на етапі розбудови індустріального суспільства, коли швидко руйнувалися старі інститути й конструювалися нові, тому що економіка та суспільство ставали більш складними системами. Ці нові системи не мали визначених законів свого розвитку, ще не ясними були чинники економічного зростання та фактори подолання соціальної пасивності людини шляхом розвитку вільної економічної діяльності й підприємництва.

У теперішній час соціальна філософія (філософія права) сприяє розкриттю сутності реформ як правових нововведень, висвітлює їх взаємодію із соціальними та економічними структурами, характеризує загальні напрями розвитку державного устрою, а також структурні зрушення в економіці та у соціумі.

3. Результати досліджень проблематики філософії економіки є найбільш затребуваними при формуванні світоглядної платформи реформування економіки країни та її регіонів. Здобутки філософії економіки сприяють поглибленню визначення основ економічного життя в його тлумаченні як однієї з базових сфер буття і кожної окремої людини, і суспільства в цілому. За допомогою філософських категорій і принципів філософія економіки висвітлює явища, феномени та процеси, що відбуваються в суспільстві.

У контексті проблематики формування світоглядної платформи реформування економіки країни та її регіонів особливе значення має філософське трактування співвідношення нормативного та позитивного спрямувань у розвитку економічних теорій. З одного боку, є очевидним, що процеси реформування економіки нерозривно пов'язані з реалізацією певних заходів, що забезпечують зміни поточного соціально-економічного стану країни та її регіонів й наближують модель економіки країни до певного ідеального або еталонного стану. Конструюванню еталонної моделі економіки присвячені дослідження, що мають нормативну спрямованість й генерують нове знання про те, якою має бути модель економіки у суспільстві майбутнього.

З іншого боку, проведені дослідження процесів реформування економіки України та інших країн світу сформували нове позитивне знання про причини та наслідки, загальні тенденції та закономірності перебігу подій, що витікають внаслідок проведених реформ. Це знання дозволило доповнити наукові здобутки теорій реформування. Водночас позитивне знання, яке продукується шляхом ретроспективного аналізу процесів реформуван-

ня економіки і надає нову або уточнює інформацію про сутність, зміст, характеристики, класифікацію реформ, що вже відбулися, характеризує лише ті процеси, явища, ситуації та феномени, які стали реальністю. Ця інформація є необхідною, але недостатньою (ні якісно, ні кількісно) для того, щоб розробити науково обґрунтоване нове знання про «ідеальну» або «еталонну» модель економіки, бо її на теперішній час не існує в реальності.

Отже, у контексті реформування усіх складових українського суспільства і, перш за все, компонент моделі економіки України та її регіонів, позитивне знання формує уяву про закономірності перебігу процесів реформування у часі та економічному просторі.

4. Концепції та ідеї філософії історії визначають глобальні проблеми історичного розвитку людства та сучасні особливості цивілізації. Важливе значення у формуванні світоглядних спрямувань при обґрунтуванні теоретичного базису та методичного забезпечення реформування економіки має теорія прогресу та ідеї щодо єдності історичного процесу та різноманіття його форм у різних країнах та їх регіонах.

Таким чином, здобутки філософії історії мають суттєве значення при формуванні бачення «еталонної» майбутньої моделі українського суспільства та його найважливішої складової – моделі економіки країни та її регіонів. Таке бачення утворюється під впливом закономірностей суспільного прогресу з урахуванням історичних особливостей розвитку унітарної України та її регіонів.

Проведені дослідження показали, що значимість здобутків науковців у сфері філософських дисциплін суттєво зростає у теперішній час, коли реформи в Україні та її регіонах відбуваються на загальному фоні розгортання в часі та економічному просторі глобальних змін. Ці зміни характеризуються як перехід від індустріальної до постіндустріальної стадії соціально-економічного прогресу суспільства, як еволюція економічної цивілізації до постекономічної, як трансформація «людини економічної» в «людину постекономічну». Ігнорувати ці зміни при розробці стратегії реформування економіки України та її регіонів не можна, бо це призведе до суттєвого відставання нашої країни від провідних держав світу, і таке відставання стане незворотним.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України та її регіонів значною мірою зростає роль соціальних та інституціональних аспектів реалізації економічних реформ у суспільстві. Проблематика подальшого проведення реформ в Україні суттєво ускладнюється, що потребує поглиблення наукових досліджень у цій сфері. Це пояснюється такими обставинами:

1. Відсутні несуперечливої системи позитивного та нормативного наукового знання про напрями, рушійні сили, джерела прискорення подальшого розвитку України та інших країн світу в постіндустріальному періоді розвитку. У трансформаційному періоді на основі використання нормативного знання для України та інших постсоціалістичних країн при проведенні реформ еталоном моделі визначалася ринкова економіка. В історичному плані було накопичено досвід і позитивне знання щодо побудови різних моделей соціально-економічного розви-

тку країн з ринковою економікою. Докладний аналіз такого досвіду викладено в роботі Б. Гаврилишина [15].

Отже, у перехідному періоді в розпорядженні суб'єктів проведення ринкових реформ були зрозумілі критерії, яким мала відповідати економічна система країни після її реформування. У теперішній час перехід країн світу до постіндустріального суспільства має суперечливий характер.

З одного боку, в ряді досліджень наголошується, що в постіндустріальному суспільстві промисловість має залишатися однією з провідних галузей національної економіки. На Всесвітньому економічному форумі в Давосі (січень 2016 р.) обговорювалися питання щодо розгортання четвертої промислової революції та її впливу на розвиток світової економіки.

У роботах М. Кизима, І. Лукінова, В. Хаустової [1–4, 7] проаналізовано перспективи подальшого розвитку індустріального виробництва у ХХІ ст. Ці перспективи пов'язуються з інноваціями і проведенням економічних реформ, які забезпечують «реіндустріалізацію», «нову індустріалізацію», «неоіндустріалізацію». Так, наприклад, В. Хаустова, дослідивши напрацювання зарубіжних та українських економістів, отримала висновок, що вказані вище терміни є тотожними й визначають такий стан економіки країни, за якого в ній превалує промисловий сектор на базі інноваційного розвитку виробництв VI технологічного укладу [16].

Дослідження процесів реформування економіки країни та її регіонів, враховуючи їх комплексний характер та багатоцільову спрямованість, мають ґрунтуватися на інтеграції знання, що було напрацьовано в межах багатьох економічних теорій, регіональної економіки, а також теорії реформ й транзитології. На рис. 2 наведено бачення взаємоперетнів трьох ключових наукових сфер, в полі яких розвивається теоретичний базис дослідження реформування економіки як на рівні окремих регіонів, так і в системі регіонів країни в цілому.

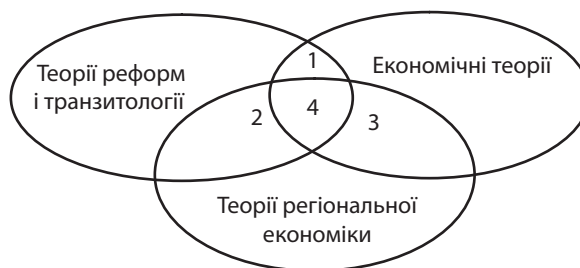

Рис. 2. Теоретичний базис досліджень реформування економіки України та її регіонів:

1 – реформування моделі економіки країни в цілому; 2 – реформування моделі економіки окремого регіону; 3 – реформування моделі економіки регіону, як складової національної економіки; 4 – реформування моделі економіки країни та її регіонів.

У процесі досліджень проблематики реформування економіки України та її регіонів важливо виділити акценти у визначенні сутності й цілей кожної окремої реформи. Ці акценти впливають на поведінку економічних агентів – об'єктів та суб'єктів реформування економіки в процесі їх взаємодії.

Дослідити об'єктивну сутність й науково обґрунтувати цілеспрямованість реформування економіки країни та її регіонів можливо лише на основі інформації, що надходить з різних регіонів країни, а також зовнішнього світу.

Накопичення й обробка цієї інформації є підґрунтям для ідентифікації законів, закономірностей та наукових концепцій, що пояснюють тренди та за-

гальну спрямованість прискорення або уповільнення соціально-економічного розвитку країни та її регіонів. На основі аналізу такої інформації у суспільстві виникають інтенції (від лат. *intentio* – прагнення) реформ, тобто усвідомлення того, що модель економіки країни та її регіонів не повною мірою відповідає загальносвітовим тенденціям, а за окремими компонентами розвиток здійснюється всупереч цим тенденціям (табл. 1).

Таблиця 1

Концептуальне підґрунтя формування світоглядної платформи реформування економіки країни та її регіонів

Основні закони, закономірності та концепції, на основі яких генеруються інтенції реформ	Цілеспрямованість реформування економіки країни та її регіонів
1	2
<p>1. Закон постійного розвитку потреб людини; – концепція ключової ролі потреб людини в економічному прогресі І. Вернадського; – концепція залежності рівня задоволення потреб від економічної системи, політичного правління, моральних цінностей суспільства Б. Гаврилишина; – концепція піраміди потреб А. Маслоу; – концепція посилення ролі нематеріальних потреб людини в постіндустріальному суспільстві; – концепція революції техноструктури та економічного зростання корпорацій шляхом підтримки гіпертрофованого збільшення особистих потреб людини Дж. Гелбрейта</p>	<p>– Забезпечення економічного базису підвищення рівня та якості життя населення; – розвиток виробництва на інноваційній основі; – модернізація системи освіти та охорони здоров'я, соціального захисту; – стимулювання розвитку високотехнологічних виробництв</p>
<p>2. Закон поступального суспільного розвитку; – концепція єдності минулого, сучасного і майбутнього в соціально-економічному розвитку людства на глобальному, національному й регіональному рівнях; – концепція «культурно-історичних типів» цивілізацій М. Данилевського; – цивілізаційна концепція А. Тойнбі; – концепція нового індустріального суспільства Дж. К. Гелбрейта та нової індустріальної держави П. Друкера; – концепція стадій економічного зростання У. Ростоу; – концепція трьох хвиль цивілізації Е. Тоффлера; – концепція інформаційного суспільства Й. Масуди</p>	<p>– Забезпечення умов для реалізації засад сталого розвитку регіонів країни на етапі переходу до постіндустріального суспільства; – створення умов для формування трендів структурної динаміки соціально-економічного розвитку регіонів України в рамках трендів структурних зрушень у провідних країнах світу; – підтримка розвитку науки й освіти, посилення їх ролі у формуванні науково-технічного потенціалу регіонів країни; – модернізація системи інфраструктурного забезпечення розвитку інноваційної діяльності в регіонах України</p>
<p>Закон поділу та інтеграції праці; закон порівняльних переваг Д. Рікардо, що визначає міжнародний поділ та інтеграцію праці; – концепція міжнародної конкурентоспроможності М. Портера; – закономірності територіального поділу міжнародної економічної інтеграції та регіоналізації; – концепція утворення світової системи господарювання, невідворотності світового ладу Б. Гаврилишина</p>	<p>– Активізація процесів структурної перебудови економіки регіонів України, особливо старопромислових; – сприяння формуванню спряжених із загальносвітовими трендів структурної динаміки розвитку економіки регіонів шляхом надання пріоритету розбудові високотехнологічних виробництв з високим рівнем доданої вартості; – удосконалення механізму підтримки з боку держави проблемних регіонів шляхом стимулювання створення нових робочих місць у сфері малого та середнього бізнесу; – усунення негативного впливу скорочення робочих місць в галузях низьких технологічних укладів; – посилення впливу міжнародної інтеграції праці на розвиток внутрішнього ринку; – сприяння підвищенню конкурентоспроможності продукції та розвитку експортоорієнтованих виробництв</p>
<p>Закони комплексного пропорційного розвитку та розширеного відтворення виробництва; – закономірності комплексного пропорційного розвитку виробничо-територіальних систем; – концепція кластеризації економіки на основі створення національних і регіональних кластерів; – закономірності посилення впливу інноваційних факторів на формування тенденцій динаміки процесів розширеного відтворення виробництва в країні та її регіонах;</p>	<p>– Збалансованість динаміки розвитку окремих складових та підсистем економіки регіонів країни; – підвищення рівня розвитку та використання ресурсного потенціалу регіонів країни; – забезпечення переходу до стратегічного програмування сталого розвитку регіонів країни; – послаблення дивергентних процесів шляхом узгодження та гармонізації трендів структурної динаміки та темпів соціально-економічного розвитку регіонів країни;</p>

1	2
<ul style="list-style-type: none"> – концепції поляризованого розвитку територіальних виробничих систем; – концепції міжрегіональної єдності відтворювальних процесів; – концепції конвергенції-дивергенції соціально-економічного розвитку регіонів України; – концепція дифузії інновацій та створення полюсів економічного зростання 	<ul style="list-style-type: none"> – подолання регіональної та галузевої асиметрії соціально-економічного розвитку окремих регіонів і країни в цілому; – стимулювання кластеризації економіки регіонів
<p>Закони концентрації виробництва та нагромадження капіталу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – закономірності утворення інтегрованих структур бізнесу, концентрації та централізації капіталу в регіонах; – концепції диверсифікації, аутсорсингу та реструктуризації територіально-виробничих систем 	<ul style="list-style-type: none"> – Отримання додаткового ефекту від інтеграції господарських структур виробничого сектора економіки регіону; – активізація процесів формування регіональних та національних ринків; – підвищення конкурентоспроможності продукції та вихід на міжнародні ринки; – зменшення негативного впливу монополій на розвиток регіонів; – вирішення проблем дефіциту ресурсів для інвестицій та інновацій в регіонах країни шляхом утворення й розвитку компаній з великим потенціалом

Таким чином, на основі інформації з табл. 1 можна визначити загальні напрями реформ у регіонах та оцінити їх вплив на розвиток країни в цілому.

ВИСНОВКИ

Цілеспрямована інтеграція інструментарію різних методів дослідження складових процесів реформування економіки України та її регіонів дозволяє провести їх розгляд з позицій пріоритетності наукового знання про взаємозв'язок, взаємовплив і безперервний розвиток у часі та економічному просторі, а також сформувати світоглядну платформу реформування економіки України та її регіонів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Кизим М. О. Кластеризація економіки як інструмент реалізації промислової політики в країнах світу / М. О. Кизим, В. Є. Хаустова // Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики : монографія. – Х. : ФОП Павленко О. Г. ; ВД «ІНЖЕК», 2010. – С. 41–55.
2. Кизим М. О. Український досвід формування та розвитку кластерних структур / М. О. Кизим, В. Є. Хаустова // Проблеми економіки. – 2012. – № 1. – С. 3–11.
3. Хаустова В. Є. Промислова політика: її сутність та значення / В. Є. Хаустова, І. В. Ялдин // Бізнес Інформ. – 2014. – № 11. – С. 36–42.
4. Хаустова В. Є. Нормативно-правова база державної підтримки розвитку промисловості України / В. Є. Хаустова // Проблеми економіки. – 2015. – № 1. – С. 149–167.
5. Губарева І. О. Формування стратегічних орієнтирів забезпечення економічної безпеки національної економіки / І. О. Губарева // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 6 (168). – С. 122–129.
6. Долішній М. І. Регіональна політика і механізми її реалізації / М. І. Долішній, С. М. Злупко, С. Й. Вовканич та ін. / За ред. акад. НАН України М. І. Долішнього. – К. : Наукова думка, 2003. – 503 с.
7. Лукинов І. До питання про концепцію і модель сучасного економічного розвитку України / І. Лукинов // Економіка України. – 2001. – № 6. – С. 4–9.
8. Дорогунцов С. И. Управление технико-экономической безопасностью в контексте парадигмы устойчивого развития:

концепция системно-динамического решения / С. И. Дорогунцов, А. Н. Ральчук. – К. : Наукова думка, 2002. – 200 с.

9. Бальцерович Л. Загадки экономического роста. Движущие силы и кризисы – сравнительный анализ / Лешек Бальцерович, Анджей Жоньцы. – Warszawa : Wydawnictwo C. H. Beck, 2010; М. : Издательство «Мысль», 2012.

10. Bai C.-E. (1999). Anonymous Banking and Financial Repression: How Does China's Reform Limit Government Predation without Reducing Its Revenue? / C.-E. Bai, D. D. Li, Y. Qian, Y. Wang // Conference paper № F29. The 4th Annual International Conference on Transition Economics. – Beijing, July. – 54 p.

11. Ли С. Экономические реформы в Китае / Сянь Ли, Л. В. Попова // Вестник Санкт-Петербургского университета. – 2007. Серия 5, выпуск 1. – С. 82–88.

12. Базилевич В. Философия экономики. История : монография / В. Базилевич, В. Ильин. – К. : Знання; М. : Рыбари, 2011. – 928 с.

13. Гегель Г. Философия права / Г. В. Ф. Гегель. – М. : Мысль, 1970.

14. Вебер М. Избранное. Образ общества / М. Вебер. – М. : Юристъ, 1994.

15. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств. Дороговкази в майбутнє (довідь Римському клубові) / Б. Гаврилишин / Пер. з англ. Л. Л. Лещенко. – К. : Пульсари, 2009. – 138 с.

16. Хаустова В. Є. Промислова політика в Україні: формування та прогнозування : монографія / В. Є. Хаустова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2015. – 384 с.

REFERENCES

- Baltserovich, L., and Zhontsy, A. *Zagadki ekonomicheskogo rosta. Dvizhushchie sily i krizisy – sravnitelnyy analiz* [Mysteries of economic growth. Drivers and crises - a comparative analysis]. Warszawa; Moscow : Wydawnictwo C. H. Beck; Mysl, 2012.
- Bai, C.-E. et al. "Anonymous Banking and Financial Repression: How Does China's Reform Limit Government Predation without Reducing Its Revenue?". *The 4th Annual International Conference on Transition Economics*. Beijing, 1999. 54.
- Bazilevich, V., and Ilin, V. *Filosofia ekonomiki. Istoriia* [Economy Philosophy. History]. Kyiv; Moscow : Znannia; Rybari, 2011.
- Dolishnii, M. I. et al. *Rehionalna polityka i mekhanizmy yii realizatsii* [Regional policy and mechanisms of its implementation]. Kyiv: Naukova dumka, 2003.
- Doroguntsov, S. I., and Ralchuk, A. N. *Upravlenie tekhniko-ekonomicheskoy bezopasnostiu v kontekste paradigmy ustoychivogo razvitiia: kontseptsia sistemno-dinamicheskogo resheniia* [Manage-

ment of technical and economic security in the context of sustainable development paradigm: the concept of system-dynamic solutions]. Kyiv: Naukova dumka, 2002.

Gegel, G. *Filosofia prava* [Philosophy of Law]. Moscow: Mysl, 1970.

Hubarieva, I. O. "Formuvannia stratehichnykh oriientyriv zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky" [Forming strategic guidelines to ensure the economic security of the national economy]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 6 (168) (2015): 122-129.

Havrylyshyn, B. *Dorohovkazy v maibutnie* [A guide to the future]. Kyiv: Osnova, 1993.

Kyzym, M. O., and Khaustova, V. Ye. "Klasteryzatsiia ekonomiky yak instrument realizatsii promyslovoi polityky v krainakh svi-tu" [Clustering the economy as an instrument of industrial policy in the world]. In *Konkurentospromozhnist: problemy nauky ta praktyky*, 41-55. Kharkiv: FOP Pavlenko O. H.; VD «INZhEK», 2010.

Kyzym, M. O., and Khaustova, V. Ye. "Ukrainskyi dosvid formuvannia ta rozvytku klasternykh struktur" [Ukrainian experience in the formation and development of cluster structures]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2012): 3-11.

Khaustova, V. Ye., and Yaldin, I. V. "Promyslova polityka: yii sutnist ta znachennia" [Industrial policy: its nature and importance]. *Biznes Inform*, no. 11 (2014): 36-42.

Khaustova, V. Ye. "Normatyvno-pravova baza derzhavnoi pidtrymky rozvytku promyslovosti Ukrainy" [The legal framework for state support of industry of Ukraine]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2015): 149-167.

Khaustova, V. Ye. *Promyslova polityka v Ukraini: formuvannia ta prohnozuvannia* [Industrial policy in Ukraine: formation and forecasting]. Kharkiv: VD «INZhEK», 2015.

Lukinov, I. "Do pytannia pro kontseptsiiu i model suchasnoho ekonomichnoho rozvytku Ukrainy" [On the concept and model of modern economic development of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 6 (2001): 4-9.

Li, Sin, and Popova, L. V. "Ekonomicheskie reformy v Kitae" [Economic reforms in China]. *Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta. Seriya 5*, no. 1 (2007): 82-88.

Veber, M. *Izbrannoe. Obraz obshchestva* [Favorites. The image of society]. Moscow: Yurist, 1994.

УДК 338.2

ІНСТИТУЦІЙНА СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

© 2016 МИКИТАСЬ В. В.

УДК 338.2

Микитась В. В. Інституційна складова ефективної економічної політики держави

У статті обґрунтовано необхідність інституційного супроводження економічної політики держави, формування ефективної системи інститутів. Виклики сучасної глобалізації потребують зміни впливу держави на економіку, якісного переосмислення параметрів та принципів формування ефективної економічної політики. Складність державної політики в умовах глобалізації пояснюється не тільки важливістю завдань створення ефективного ринкового середовища при посиленні впливів екзогенної невизначеності, але й пошуком шляхів входження у глобальний простір, реалізуючи найкращим чином інтереси національного економічного розвитку. У статті виведено параметри поняття «ефективний інститут». Автор вважає, що саме інститути мають виступати тією ланкою, за допомогою якої соціальний та економічний розвиток стають нерозривними та утворюють стійкий ефективний суспільно-економічний розвиток.

Ключові слова: економічна політика держави, інституційне середовище, базовий інститут, ефективна система інститутів, національна конкурентоспроможність.

Табл.: 2. **Бібл.:** 10.

Микитась Вікторія Володимирівна – аспірантка, кафедра економічної теорії та економічних методів управління, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: victory_m85@mail.ru

УДК 338.2

Микитась В. В. Институциональная составляющая эффективной экономической политики государства

В статье обоснована необходимость институционального сопровождения экономической политики государства, формирования эффективной системы институтов. Вызовы современной глобализации требуют изменения влияния государства на экономику, качественного переосмысления параметров и принципов формирования эффективной экономической политики. Сложность государственной политики в условиях глобализации объясняется не только важностью заданий по созданию эффективной рыночной среды при усилении влияния экзогенной неопределенности, но и поиском путей вхождения в глобальное пространство, реализуя наилучшим образом интересы национально-экономического развития. В статье выведены параметры понятия «эффективный институт». Автор считает, что именно институты должны выступать тем звеном, с помощью которого социальное и экономическое развитие становятся неразрывными и образуют устойчивое эффективное общественно-экономическое развитие.

Ключевые слова: экономическая политика государства, институциональная среда, базовый институт, эффективная система институтов, национальная конкурентоспособность.

Табл.: 2. **Библ.:** 10.

Микитась Виктория Владимировна – аспирантка, кафедра экономической теории и экономических методов управления, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: victory_m85@mail.ru

UDC 338.2

Mykytas V. V. The Institutional Component of the Efficient Economic Policy of the State

The article substantiates the necessity of institutional accompanying the economic policy of the State, establishing an efficient system of institutions. Challenges of the contemporary globalization require changes in the State influence on economy, redefining quality parameters and principles of an efficient economic policy. Complexity of the State policy in a global environment is determined not only by importance of the tasks of establishing an efficient market against the background of increasing influences of exogenous uncertainty, but also by seeking ways of entering the global space, thus implementing the best interests of national economic development. The article deduces parameters of the concept of «efficient institution». The author believes that institutions precisely should act as the link through which social and economic development would become unseparated in order to form a stable efficient socio-economic development.

Keywords: economic policy, institutional environment, basic institution, efficient system of institutions, national competitiveness.

Tabl.: 2. **Bibl.:** 10.

Mykytas Viktoriia V. – Postgraduate Student, Department of Economic Theory and economic management methods, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: victory_m85@mail.ru